

N:o 83.

Af herr **J. Johnsson** i Thorsberg, *om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag till lag för väghållningsbesvärets utgörande.*

Att de i 1734 års lag stadgade grunder för byggnad och underhåll af allmänna vägar å landet äro otillfredsställande och orättvisa, har blifvit af såväl Kongl. Maj:t som Riksdagen erkänt. Anledningen till denna orättvisa är förnämligast att söka dels deri, att detta besvär blifvit uteslutande ålagdt den i mantal satta jorden, dels ock deri, att mantalet antagits som grund för fördelningen af vägunderhållet de särskilda hemmanen emellan, hvilket haft till följd, att, då värdet af mantalet undergått förändringar, bördan af underhållet blifvit synnerligen ojemnt fördelad.

Vid tiden för stiftandet af 1734 års lag idkades å landet endast ett näringsfång, på hvilket väghållningsbesväret lämpligen kunde läggas, nemligen jordbruksnäringen. Förhållandena hafva emellertid förändrats, och i den mån industrien utvecklats har samfärdseln stegrats, hvarigenom uppstått och alltjemt framkallas behof af nya vägars anläggande, jemte det underhållet af befintliga vägar mångenstädes försvåras. Men detta allt oakadt får jordbruket ensamt bära hela bördan af vägunderhållet. Det är lätt förklarligt, att under sådana förhållanden anspråk på ändrad lagstiftning skolat framträda, och frågan har jemväl upprepade gånger varit föremål för Riksdagens pröfning. Att det förslag till väghållningsbesvärets utgörande, som af Kongl. Maj:t efter vederbörlig utredning framlades för 1889 års Riksdag, icke vann Riksdagens bifall, hade sin grund i den omständighet, att förslaget ej var så vidt gående, som varit önskligt och i

öfrigt led af betänkliga brister, som hade sitt ursprung i de olika näringsfångens gruppering å landet, dels inom olika delar af samma län och således olika väghållningsdistrikt, dels ock mellan de olika länen. Dessa olika förhållanden skulle, derest omförmälda förslag upphöjts till lag, haft till följd, att väghållningstungan inom en del väghållningsdistrikt blifvit betydligt lättad, under det att inom andra distrikt tungan fortfarande hvilade på de skatteföremål, som hittills fått utgöra väghållningsbesväret, lika som att de nya skatteföremål, som skulle åläggas väghållning, inom en del distrikt skulle få vidkännas allt för känbara uppoffringar, utan att nuvarande väghållningsskyldige vunne afsevärd lindring.

Då således nödvändigheten af en ändrad lagstiftning i berörda afseende är allmänt erkänd, läser Riksdagen ej kunna underlåta att vidtaga åtgärder för dess afhjelpande, och det är med tillförsigt att Riksdagen delar denna min uppfattning som jag tagit mig friheten förnya min förslidet år väckta motion om ändrade bestämmelser angående väghållningsbesvärets utgörande.

Enär för ändring i gällande lag i omförmälda afseende erfordras en mera omfattande utredning, än som under riksdagens jmförelsevis korta sammanvaro läser kunna åstadkommas, och då jag icke tilltror mig att föreslå Riksdagen nya lagbestämmelser i en så omfattande fråga, torde Riksdagen böra hos Kongl. Maj:t anhålla om utarbetande af nytt förslag i hithörande delar.

Till ledning för utarbetande af nytt lagförslag läser emellertid vara af vigt, att Riksdagen uttalar sin mening om de grunder, hvarpå de nya bestämmelserna böra byggas, och de skatteföremål, som företrädesvis böra åläggas väghållning.

Att kommunikationsväsendet är en statens angelägenhet, hvaraf alla medborgare i samhället hafva gagn, är ovedersägligt, och den af Kongl. Maj:t år 1876 tillsatta komitén för utredning och upprättande af förslag till ändrad lagstiftning angående väghållningsbesväret har i sitt betänkande anfört, »att de allmänna vägarne äro nyttiga och behöfliga för samhällets alla medlemmar, vare sig de begagna vägarne direkt eller endast indirekt af desamma draga fördel.» Att staten bör åtaga sig en del af kostnaden för väghållet, torde vara obestriddigt. I de flesta af de europeiska staterna har samhället till större eller mindre del öfvertagit skyldigheten att underhålla de allmänna vägarne, och det är endast i vårt land som jordegarnes klagan om lindring i detta onus ej mäktat göra sig hörd. Att staten skulle öfvertaga hela underhållet torde dock enligt min

uppfattning ej vara välbetänkt, och en lämplig fördelning af kostnaden mellan staten, länet och fastigheterna inom väghållningsdistriktet till en tredjedel å hvardera torde vara det mål, hvartill de nya bestämmelserna borde syfta. Genom en dylik anordning skulle dels en tredjedel af kostnaden fortfarande få utgöras af fastigheterna inom väghållningsdistriktet, utom den andel, som af dem jemväl skulle utgå till länskassan, dels, då en tredjedel uttaxeras å länet efter den grund, som för landstingsskatt är stadgad, kostnaden varda i väsentlig mån utjemnad, och de nya skatteföremål, som af vägarne ej hafva så stora direkta fördelar, ej blifva allt för hårdt betungade.

Huruvida underhållet af vägarne bör upplåtas till den minstbjudande eller för underhåll in natura fördelas å fastigheterna inom väghållningsdistriktet mot den af nämnden åsatta ersättning, lärer vara af underordnad vikt. Då emellertid förhållandena inom landets skilda delar äro så olika, att hvad som är lämpligt i det ena länet kan anses vara ofördelaktigt för ett annat, torde bestämmelsen härom kunna öfverlåtas åt landstingen, hvart inom sitt område. I de orter, som äro glest befolkade och der de fleste väghållningsskyldige bo på större afstånd från sina vägskiten, skulle för visso vägarne indelning i lämpliga skiften, som för underhåll utlemnades till den minstbjudande, visa sig vara fördelaktigast, då deremot å andra orter indelning af vägarne för underhåll in natura å fastigheterna, för de senare, som fortfarande ej lära undgå att vidkännas en väsentlig del af underhållskostnaden, kännas mindre tryckande. Att besluta härom lärer så mycket hellre kunna öfverlemnas åt landstingen, som landstingens och fastighetsegarnes intressen sammanfalla deri, att de allmänna vägarne underhållas för minsta möjliga kostnad.

Ehuru statens och landstingens kostnad för underhållet möjligen kunde blifva enahanda, om vägarne utlemnades till den minstbjudande eller fördelades å fastigheterna — enär staten och landstingsområdet icke böra kännas skyldiga att i något fall tillskjuta större bidrag än det som blifvit af nämnden åsatt och, om anbud för denna ersättning ej erhålles, återstoden bör utgå af fastigheterna — lärer landstinget i allt fall böra förbehållas rätten att besluta om vägarne böra utlemnas till den minstbjudande, när och då utsigt vore för handen att underhållskostnaden derigenom kunde nedbringas.

De allmänna vägar, som ej äro hänförliga till gator och som det åligger stad, som till landsting hörer, att underhålla, torde, så vidt ske kan och i tillämpliga delar, likställas med vägunderhållet å landet.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt tillåter jag mig vördsam- samt hemställa

att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täckes, så fort ske kan, låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lag för väghållningsbesvärets utgörande med iakttagande deraf:

att kostnaderna för underhåll af allmänna vägar och broar inom hvarje väghållningsdistrikt värderas af en nämnd, bestående af tre personer, deraf Kongl. Maj:ts befallningshafvande utser en ledamot, landstinget en och de väghållningsskyldige en;

att den årliga underhållskostnaden utgår med en tredjedel af staten, en tredjedel af fastigheterna inom väghållningsdistriktet efter senast åsatta taxeringsvärde — dervid jordbruksfastighet deltagar för hela och annan fastighet af åttahundra kronors taxeringsvärde och der- öfver äfvensom frälseränta, enligt sitt efter fem procent beräknade kapitalvärde, för hälften — samt en tredjedel af landstingsområdet efter den grund, som för lands- tingssskatt är stadgad såväl för fastighet som andra beskattningsföremål; samt

att landstingen må ega besluta, huruvida de all- männa vägarne skola för underhåll in natura fördelas å fastigheterna inom väghållningsdistriktet mot angifven ersättning af staten och landstingen, eller ock, förde- lade i lämpliga skiften, utlemnas för underhåll till den minstbjudande.

Om remiss till vederbörligt utskott anhålles.

Stockholm den 28 januari 1891.

J. Johnsson.